

НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ О.О. БОГОМОЛЬЦЯ
Кафедра загальної і медичної психології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-педагогічної та
навчальної роботи
професор **О.М. Власенко**
2024р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ПСИХОМОТОРИКА»

Освітній рівень	<u>другий (магістерський) рівень</u>
Галузь знань	<u>22 «Охорона здоров'я»</u>
Спеціальність	<u>225 «Медична психологія»</u>
Освітня програма	Медична психологія

Робоча програма навчальної дисципліни «Психомоторика» укладена для підготовки фахівців галузі знань 22 «Охорона здоров'я», спеціальності 225 «Медична психологія» II курсу Навчально-наукового інституту психічного здоров'я.

Розробники: **Прудка Л.М.** викладач кафедри загальної і медичної психології Національного медичного університету імені О.О. Богомольця, кандидат педагогічних наук

Робоча програма затверджена на засіданні Протокол від «13» червня 2024 року №22

Завідувач кафедри, професор _____ **Матяш М.М.**

Робочу програму схвалено на засіданні Циклової методичної комісії з медико-психологічних дисциплін
Протокол від « 25 » 06 2024 року № 6

Голова циклової методичної комісії,
професор _____ **Омелянович В.Ю.**

Перезатверджено:

На 20__/20__ н.р. _____ «__» _____ 20__ р. протокол №__
(підпис) (ПІБ)

На 20__/20__ н.р. _____ «__» _____ 20__ р. протокол №__
(підпис) (ПІБ)

На 20__/20__ н.р. _____ «__» _____ 20__ р. протокол №__
(підпис) (ПІБ)

На 20__/20__ н.р. _____ «__» _____ 20__ р. протокол №__
(підпис) (ПІБ)

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		Денна форма навчання
Кількість кредитів – 3 кредити	Галузь знань: 22 «Охорона здоров'я»	Вибіркова
Модуль – 1	Спеціальність: 225 «Медична психологія»	Рік підготовки: 2
Змістовних модулів – 1		Семестр: 3 або 4
Індивідуально-дослідне завдання: в тексті РП		Лекції: 10 годин
Загальна кількість годин - 90		Практичні заняття: 20 години
Тижневих годин: аудиторних – 3; самостійна робота студента – 6	Освітній рівень: другий (магістерський) рівень	Самостійна робота: 60 годин
		Вид контролю: диференційований залік

2. МЕТА, ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Мета вивчення цього курсу – сформувані знання щодо психомоторної сфери людини, до якої входять рухові уміння та рухові якості; набути практичні навички для роботи медичного психолога з урахуванням вікових і віково-статевих особливостей психомоторного розвитку людини та патологічних порушень психомоторики.

Очікувані результати навчання з дисципліни:

Знати: історичні аспекти психомоторики, проблеми і перспективи її розвитку; базові категорії психомоторики та її структуру; специфіку, завдання та основні категорії курсу; методологічну основу дисципліни; історію розвитку та дослідження психомоторики особистості; вікові та статеві особливості у прояві психомоторики; розуміти місце та значення психомоторики у системі наукових дисциплін про людину; особливості еволюції психомоторики; розуміти психомоторні якості та умови їх прояву, патологічні порушення психомоторики;

Вміти: обґрунтувати значення знань з психомоторики людини для майбутньої професійної діяльності; визначати сучасний стан досліджень з проблем психомоторики людини; визначати особливості загальних закономірностей розвитку психомоторики людини; визначати особливості взаємозв'язку психомоторики та індивідуальних властивостей особистості; визначати особливості взаємозв'язку рухової, психічної та інтелектуальної активності людини; використовувати методи психомоторики з метою діагностики психологічних особливостей людини, а також з метою визначення наявного психомоторного розвитку людини; визначати вікові та статеві відмінності у прояві психомоторних якостей людини; визначати взаємозв'язок моторних, пізнавальних і емоційних виявів психіки на різних етапах онтогенетичного розвитку людини; кваліфіковано надавати психологічну допомогу людині на основі знань з психомоторики людини.

Здатність продемонструвати: розв'язання типових та складних задач і проблем у певній галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Володіти навичками: навичку аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання; навичку вибору способів

вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, прийняття та аргументації власних рішень щодо їх розв'язання; доступно формулювати думку, дискутувати, обстоювати власну позицію, тощо.

Самостійно вирішувати: завдання, пов'язані з пошуком інформації з різних джерел, для вирішення професійних завдань; практичні задачі, пов'язані з професійним самовдосконаленням; завдання розробки програми з даного курсу тощо.

Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованим у термінах результатів навчання у Стандарті). Згідно з вимогами стандарту, дисципліна забезпечує набуття студентами компетентностей:

Загальні:

ЗК 1. Здатність застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях.

ЗК 2. Знання та розуміння предметної галузі та розуміння професії.

ЗК 3. Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 4. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 6 Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК 7. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК 10. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 11. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і професійних обов'язків.

ЗК 12. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 13. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальні:

СК1. Здатність до збирання та критично опрацювання, аналізу та узагальнення медичної та психологічної інформації з різних джерел.

СК 2. Здатність до узагальнення інформації щодо суб'єктивних і об'єктивних проявів психологічних проблем, субклінічних хворобливих станів та захворювань.

СК 7. Здатність до визначення обсягу, порядку та характеру заходів надання психологічної допомоги, з урахуванням вікових, гендерних, культуральних, особистісних та інших індивідуальних особливостей пацієнтів.

СК 10. Здатність до надання психологічної допомоги особам різного віку, неспроможним справитися з несприятливими умовами, що склалися в їхньому житті, зокрема тим, хто отримав психологічну травму внаслідок війни.

СК 11. Здатність до діагностування невідкладних станів, визначення тактики і надання екстреної та невідкладної медичної допомоги.

СК 13. Здатність до проведення експертної оцінки психологічного стану людини та експертизи працездатності.

Результати навчання з дисципліни:

ПРН 1 Обирати та застосовувати надійний діагностичний та психодіагностичний інструментарій.

ПРН 3. Визначати попередній клінічний/психологічний/патопсихологічний діагноз, функціональний стан, здійснювати диференційну діагностику у відповідності до сучасних класифікаторів захворювань.

ПРН 10 Відшуковувати необхідну інформацію у професійній та науковій літературі, базах даних та інших джерелах, аналізувати та оцінювати цю інформацію, застосовувати її для вдосконалення професійної практики.

ПРН 15 Приймати ефективні рішення, у тому числі, в умовах невизначеності.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Модуль 1. Вступ у дисципліну. Зв'язок психомоторики з фізіологією

Конкретні цілі вивчення модуля: закономірності психомоторного розвитку людини; характеристика психомоторних показників у діагностиці станів людини; віковостатеві особливості проявів психомоторики; психомоторні якості людини; психомоторні компоненти професійного середовища; методи психомоторики з метою діагностики психологічних особливостей людини, а також з метою визначення наявного психомоторного розвитку людини; взаємозв'язок моторних, пізнавальних і емоційних виявів психіки на різних етапах онтогенетичного розвитку людини.

Тема 1. Історія розвитку психомоторики.

Підходи до розуміння психомоторики. Функції психомоторики (Співвідношення психіки і моторики в історії філософії. Уявлення про сенсомоторну психіку в епоху Античності (Арістотель). Наукові погляди Р.Декарта до трактування поняття «моторики». Наукові підходи вчених (В.Вундта, Ф.Брендано, Ч.Дарвіна) щодо розуміння змісту поняття «психомоторика» з позиції психології. Сутність поняття «психомоторика» за І.М.Сеченовим. Теорія асоціацій Д.Гартлі. Складові частини психомоторики (М. О. Гуревич і Н. І. Озерецкий). Психомоторна сфера людини Є.П. Ільїна.

Наукові погляди про взаємовплив моторики і психіки в історії розвитку психологічних знань. М.О. Бернштейн та його вклад у розвиток психомоторики. Охарактеризувати термін «моторного поля» за М.О.Бернштейном. Методологічний принцип єдності свідомості і діяльності. Роль і місце категорії діяльності в сучасній теоретичній психології. М'язовий рух (моторика) як причина і результат реалізації психофізіологічних функцій живими організмами. Руховий апарат як система морфологічних утворень організму, що забезпечують його взаємодію з середовищем. Відображення як всезагальна якість матерії. Взаємозв'язок моторики і психіки (В.В.Давидов і В.П.Зінченко). Проблеми взаємовпливу моторики і психіки, їх трактування в контексті роботи мозку. Сучасні уявлення про значення ритму для розвитку рухової сфери.

Тема 2. Рухова система і психофізіологічні механізми управління рухами.

Опорно-руховий апарат: анатомічні і фізіологічні основи. Загальні відомості про фізіологічні та біомеханічні основи руху. Рухова активність як засіб підвищення психічної та інтелектуальної активності. Психологічні механізми регуляції рухів. Багаторівнева, ієрархічна система управління рухами (М. О. Бернштейн). Функціональна будова психомоторики. Ідеомоторика та ідеомоторні акти. Особливості виявлення ідеомоторики. Вплив ідеомоторики на вчинки людей у залежності від їхнього енергопотенціалу. Сенсомоторні процеси та моторні процеси. Рухи, дії та їх регулювання в психомоториці. Структуру психомоторної дії. Рухові уміння. Закономірності формування рухових умінь. Механізм регулювання психомоторними актами. Цільова моторна дія. Взаємозв'язок моторної і мовної зон. Кінезіологія як засіб розвитку мовлення. Центральна - нервові утворення, що беруть участь в управлінні рухами.

Тема 3. Функціональні системи та їх роль в управлінні руховими актами. Рухові дії та психомоторна активність.

Поняття рефлекторної дуги і рефлекторного кільця. Загальне представлення про рефлекс. Принципи рефлекторної теорії І.П. Павлова. Поняття функціональної системи. Представлення П.К. Анохіна про функціональну систему. Перша і друга сигнальні системи. Роль різних блоків функціональної системи в управлінні руховими актами. Психомоторика як система рухових реакцій. Поняття про рухову дію. Фонова моторика: м'язовий тонус, тремор, спонтанна рухова активність. Забезпечення пози. Локомоція (пересування) людини. Види локомоції. Інструментальні рухові дії. Поняття функціональної асиметрії. Перевага у використанні однієї з симетричних кінцівок при здійсненні інструментальних дій. Рухові реакції на окремі збудники: сенсо-моторні реакції, емоційно-моторні реакції, ідеомоторні реакції. Час реакції. Процедура і технічне забезпечення визначення ЧР. Головні

фактори, які впливають на ЧР. Різновиди психічних реакцій. Словесні асоціативні реакції. Психічні реакції на комплекси.

Тема 4 Статеві - вікові відмінності в прояві психомоторики

Психомоторний розвиток в онтогенезі. Концептуальні проблеми психічного розвитку. Взаємозв'язок моторного та розумового компонентів психомоторної дії в ранньому онтогенезі. Періодизація психомоторного розвитку.

Загальні закономірності онтогенетичного розвитку рухових якостей . Рухові рефлексії і дії в онтогенезі. Вікові зміни психомоторних якостей. Вікові зміни сили м'язів. Вікові зміни показників, що характеризують швидкість рухових дій. Загальні закономірності онтогенетичного розвитку рухових якостей. Статеві відмінності в прояві психомоторних якостей.

Тема 5. Дослідження та корекція стану психомоторики.

Методи дослідження моторики. Методика міокінетичної психодіагностики, психомоторики. Шкали моторного розвитку. Шкали розумового розвитку. Шкали індивідуальної поведінки. Теплінг-тест Е. П. Ільїн. Шкала оцінювання моторики М. І. Озерецького. Діагностика психомоторних здібностей у дітей раннього віку. Діагностика стану психомоторики в розумово відсталих дітей молодшого віку. Діагностика та корекція психомоторного розвитку дошкільників з інтелектуальними порушеннями. Вивчення координаційних характеристик, а саме: вимірювання статичного і динамічного тремору рук (тремометрія); визначення спритності пальців при одночасній роботі (методика М.Г.Давлетшина); визначення спритності рук (тест «монтаж – демонтаж»). Ігри для розвитку психомоторики. Підібрати вправи на координацію рухів руки та очей.

Тема 6. Особливості психомоторики і сенсорних процесів

Розвиток моторики, графомоторних навичок. Тактильно-рухове сприйняття. Розвиток зорового сприйняття та зорової пам'яті. Розвиток слухового сприйняття та слухової пам'яті. Сприйняття простору. Сприйняття часу. Сприйняття особливих властивостей предметів. Кінестетичний та кінетичний розвиток. Сприйняття форми, величини, кольору; конструювання предметів.

Тема 7. Психомоторні якості та здібності людини

Визначення психомоторних якостей людини та їх класифікація. Загальні і спеціальні психомоторні якості. Силові характеристики людини. Якості , що характеризують швидкодію. Витривалість. Поняття психомоторних здібностей людини. Координація і координованість, їх види. Структура психомоторних здібностей. Основні характеристики психомоторних здібностей. Відповідність рухів. Темп і ритм рухів як показники координованості. Відчуття ритму. Засоби розвитку координаційних здібностей людини. Рівновага тіла. Спритність як вид координованості. Влучність балістичних рухів як вид координованості

Тема 8. Психомоторика у професійній діяльності

Рухова активність та здоров'я людини. Гіпокінезія та гіподинамія. Роль сприйняття людини в пізнавальних процесах та його взаємозв'язок з психомоторикою. Психомоторика як засіб спілкування. Рухова активність як засіб підвищення психічної та інтелектуальної активності. Психомоторика як засіб діагностики психологічних особливостей людини. Психомоторика у спортивній діяльності. Психомоторика професіоналів у діяльності на виробництві. Психомоторика в діяльності музикантів. Принцип сенсорних корекцій. Музично-рухові засоби логопедичної ритміки. Мовленнєво-рухові засоби логопедичної ритміки. Методики і методи діагностики психомоторної організації людини.

Тема 9. Патологічні порушення психомоторики

Особливості психомоторного розвитку і рухових здібностей дітей з порушенням інтелектуального розвитку. Особливості психомоторного розвитку і рухових особливостей дітей з ДЦП. Підходи і методики корекції психомоторного розвитку дітей. Елементарні рухові розлади. Порушення доцільності рухових дій. Розлад мимовільних рухових дій (апраксія). Хвороба Паркінсона . Порушення міміки. Моторні порушення мови. Порушення

постави і розвиток пласкостопності в наслідок недостатнього або нерівномірного розвитку м'язової системи.

Тема 10. Діяльність медичного психолога з вивчення патологічних порушень психомоторики у дітей та дорослих

Методи обстеження психомоторних функцій. Діагностика станів людини: робочих та емоційних, за позою та жестами у процесі спілкування. Складання картки обстеження стану психомоторних функцій у осіб з порушеннями мовлення (оформлення картки у вигляді таблиці з критеріями оцінювання). Обстеження стану психомоторних функцій у осіб з порушеннями мовлення. Обстеження психомоторних функцій у дітей із заїканням. Обстеження стану психомоторних функцій у дітей дошкільного віку з дизартрією. Нейропсихологічне обстеження.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем		Кількість годин			
		Усього	Л	П	СРС
Модуль 1. Вступ у дисципліну. Зв'язок психомоторики з фізіологією					
1.	Історія розвитку психомоторики	10	2	2	6
2.	Рухова система і психофізіологічні механізми управління рухами	8		2	6
3.	Функціональні системи та їх роль в управлінні руховими актами. Рухові дії та психомоторна активність	10	2	2	6
4.	Статеві - вікові відмінності в прояві психомоторики	8	-	2	6
5.	Дослідження та корекція стану психомоторики	8	-	2	6
6.	Особливості психомоторики і сенсорних процесів	10	2	2	6
7.	Психомоторні якості та здібності людини	8	-	2	6
8.	Психомоторика у професійній діяльності	10	2	2	6
9.	Патологічні порушення психомоторики	10	2	2	6
10.	Діяльність медичного психолога з вивчення патологічних порушень психомоторики у дітей та дорослих	8	-	2	6
ВСЬОГО:		90	10	20	60

5. ТЕМИ ЛЕКЦІЙ

№ п.п	Тема	Кількість годин
1.	Історія розвитку психомоторики	2
2.	Функціональні системи та їх роль в управлінні руховими актами. Рухові дії та психомоторна активність	2
3.	Особливості психомоторики і сенсорних процесів	2
4.	Психомоторика у професійній діяльності	2
5.	Патологічні порушення психомоторики	2
	ВСЬОГО	10

6. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Згідно робочої програми навчальної дисципліни «Психомоторика» семінарські заняття не заплановані.

7. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З ДИСЦИПЛІНИ

№ п.п	Тема	Кількість годин
1.	Історія розвитку психомоторики	2
2.	Рухова система і психофізіологічні механізми управління рухами	2
3.	Функціональні системи та їх роль в управлінні руховими актами. Рухові дії та психомоторна активність	2
4.	Статеві - вікові відмінності в прояві психомоторики	2
5.	Дослідження та корекція стану психомоторики	2
6.	Особливості психомоторики і сенсорних процесів	2
7.	Психомоторні якості та здібності людини	2
8.	Психомоторика у професійній діяльності	2
9.	Патологічні порушення психомоторики	2
10.	Діяльність медичного психолога з вивчення патологічних порушень психомоторики у дітей та дорослих	2
	ВСЬОГО	20

8. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ

Згідно робочої програми навчальної дисципліни «Психомоторика» лабораторні заняття не заплановані.

9. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН САМОСТІЙНОЇ (ІНДИВІДУАЛЬНОЇ) РОБОТИ СТУДЕНТІВ З ДИСЦИПЛІНИ

№ п.п	Тема	Кількість годин
1.	Історія розвитку психомоторики	6
2.	Рухова система і психофізіологічні механізми управління рухами	6
3.	Функціональні системи та їх роль в управлінні руховими актами. Рухові дії та психомоторна активність	6
4.	Статеві - вікові відмінності в прояві психомоторики	6
5.	Дослідження та корекція стану психомоторики	6
6.	Особливості психомоторики і сенсорних процесів	6
7.	Психомоторні якості та здібності людини	6
8.	Психомоторика у професійній діяльності	6
9.	Патологічні порушення психомоторики	6
10.	Діяльність медичного психолога з вивчення патологічних порушень психомоторики у дітей та дорослих	6
	ВСЬОГО	60

10. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (далі - ІНДЗ) є видом позааудиторної індивідуальної діяльності студента, результати якої використовуються у процесі вивчення програмного матеріалу навчальної дисципліни. На індивідуальну роботу відводяться бали з поточного контролю за рішенням кафедри. Бали за індивідуальні завдання нараховуються

студентові за різні види 10 індивідуальних завдань і додаються до суми балів, набраних студентом на заняттях під час поточної навчальної діяльності.

Мета ІНДЗ: самостійне вивчення частини програмного матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Зміст ІНДЗ: завершена теоретична або практична робота у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних, семінарських, практичних занять і охоплює декілька тем або весь зміст навчального курсу.

Вид ІНДЗ: завершена теоретична або практична робота у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних, семінарських, практичних занять і охоплює декілька тем або весь зміст навчального курсу.

Види ІНДЗ - підготовка повідомлення або написання реферату на основі опрацювання першоджерел на одну із запропонованих тем. Виконання індивідуального завдання передбачає підготовку повідомлення або написання повідомлення-відповіді (на основі опрацювання першоджерел) на запропоновані запитання чи завдання: Скласти картку обстеження психомоторних функцій у осіб з порушеннями мовлення; у дітей із заїканням; у дітей дошкільного віку з дизартрією.

Завдання для самостійної роботи.

1. Оформлення презентації за допомогою технічних засобів / сучасних інформаційних технологій по темі лекційного/практичного заняття.
2. Передбачається вивчення додаткових запитань для самостійного опрацювання, які не входять до плану аудиторних занять і забезпечують поглиблене вивчення студентами тем в процесі підготовки до практичних занять (написання рефератів, складання презентацій):
  1. Психофізична проблема в контексті історико-психологічних знань.
  2. Психофізичний паралелізм Г.В. Лейбніца, Д. Гартлі.
  3. Розгляд психіки як функції мозку Н.І. Чуприковою.
  4. Психофізична проблема у вченнях В.П.Зінченка, О.О. Ухтомського, М.О. Бернштейна, О.М. Леонтьєва, О.В. Запорожця.
  5. Психіка і моторика як внутрішнє і зовнішнє в теорії С.Л. Рубінштейна, Д.М. Узнадзе, К.О. Абульханової-Славської, В.О. Татенка.
  6. Рівні побудови рухів за М.О. Бернштейном.
  7. Темп і ритм рухів як показники координованості.
  8. Функції психомоторики.
  9. Сенсомоторна культура.
  10. Особливості психомоторної організації на основі гендерних відмінностей.
  11. Типи індивідуальних психомоторних профілів.
  12. Елементарні рухові розлади.
  13. Порушення доцільності рухових дій. Розлади довільних рухових дій (апраксія). Порушення міміки.
  14. Взаємовплив моторики і активності на психіку дитини.
  15. Рухова система і психофізіологічні механізми управління рухами.
  16. Проблеми взаємовпливу моторики і психіки, їх тлумачення в контексті роботи мозку.
  17. Потреба людини в руховій активності.
  18. Взаємозалежність та взаємозв'язок рухової активності та здоров'я людини.
  19. Особливості психомоторики як засобу спілкування.
  20. Прояв психомоторики в різних професіях.
  21. Єдність моторних, пізнавальних і емоційних виявів психіки на перших етапах онтогенезу.
  22. Психогімнастика і порушення психомоторики у дітей.
  23. Особливості використання засобів логопедичної ритміки під час подолання заїканням у дітей.
  24. Зміст і структура занять з логопедичної ритміки для дітей із заїканням.

25. Особливості використання засобів логопедичної ритміки під час подолання системних порушень мовлення у дітей.
26. Що таке психомоторика та які її основні компоненти?
27. Які фізіологічні та психологічні механізми лежать в основі психомоторних реакцій?
28. Як взаємодіють когнітивні процеси та моторні навички в контексті психомоторики?
29. Які фактори впливають на розвиток психомоторних навичок у дітей та дорослих?
30. Які основні методи оцінки психомоторних здібностей використовуються у психологічних дослідженнях?
31. Яким чином емоційний стан може впливати на психомоторні реакції та продуктивність?
32. Опишіть зв'язок між психомоторикою та навчанням нових навичок.
33. Які види порушень психомоторики існують та як вони діагностуються?
34. Які існують методи корекції та розвитку психомоторних здібностей у дітей з особливими потребами?
35. Які відмінності в психомоторному розвитку спостерігаються між різними віковими групами?
36. Яка роль психомоторики в професійній діяльності та як вона може впливати на ефективність роботи?
37. Як впливають на психомоторні здібності фактори навколишнього середовища, такі як стрес, втома та стимулятори?
38. Які методи тренування використовуються для поліпшення психомоторних навичок у спортсменів?
39. Опишіть роль психомоторики в реабілітації після травм та хвороб.
40. Як сучасні технології, такі як віртуальна реальність, можуть бути використані для розвитку та оцінки психомоторних навичок?

11. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі викладання дисципліни застосовуються різні методи навчання:

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності:

- 1) За джерелом інформації: а) словесні: лекція (традиційна, проблемна, лекція-пресконференція) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – Презентація), пояснення, розповідь, бесіда; б) наочні: спостереження, ілюстрація, демонстрація; в) практичні: вправи.
- 2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні;
- 3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі;
- 4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою й інтернет-ресурсами; виконання індивідуальних навчальних проєктів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності: навчальні дискусії; інтерактивні методи навчання, створення ситуацій пізнавальної новизни та зацікавленості.

12. МЕТОДИ І ФОРМИ КОНТРОЛЮ, РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ, ОЦІНЮВАННЯ

Поточний контроль здійснюється в процесі вивчення дисципліни на Практичних заняттях і проводиться у терміни, які визначаються календарним планом. Завданням поточного контролю є перевірка розуміння та засвоєння теоретичного матеріалу, вироблення навичок проведення розрахункових робіт, умінь самостійно опрацьовувати тексти, здатності осмислити зміст теми, умінь публічно чи письмово представити певний матеріал

(презентація). Об'єктами поточного контролю знань студентів є: систематичність, активність, своєчасність та результативність роботи над вивченням програмного матеріалу дисципліни, у т.ч. виконання творчих завдань та розв'язання задач; виконання завдань для самостійного опрацювання. Поточний контроль знань, вмінь та навичок студентів передбачає застосування таких видів: тестові завдання; розрахункові завдання; обговорення проблеми, дискусія; аналіз конкретних ситуацій (поданих у вигляді усного, текстового або графічного матеріалу); ділові ігри (кейс-методи); презентації результатів роботи; інші.

Кінцевий контроль, форма кінцевого контролю – **диференційний залік (ДЗ)** передбачає визначення рівня сформованих знань і навичок. Його проводять по завершенню вивчення дисципліни. Він включає контроль теоретичної та практичної підготовки. До кінцевого контролю з дисципліни допускаються студенти за умови **відвідування не менше 75% навчальних аудиторних занять** (лекцій, практичних занять) із всією накопиченою сумою балів впродовж вивчення дисципліни «Психомоторика». У випадку, якщо студент відвідав **менше, ніж 75%** (пропусків у студента **більше 25% занять**) навчальних аудиторних занять, то він вважається таким, який не виконав навчальну програму й навчальний план з дисципліни, а отож має право повторно вивчати дисципліну.

Форма проведення (**ДЗ**) визначається навчальною робочою програмою з дисципліни. При встановленні оцінки за дисципліну враховують накопичену студентом кількість балів за поточне навчання. Допуском до складання (**ДЗ**) є 75% відвідування навчальних аудиторних занять, в тому числі і лекцій. Студент складає **ДЗ з тією кількістю балів**, яку він накопичив впродовж **поточного навчання**. Форма проведення **ДЗ** та вид завдань визначаються навчальною (робочою) програмою з дисципліни та регламентом кафедри. Зарахування кредиту за вивчену дисципліну здійснюється при умові накопичення загальної кількості отриманих студентом балів, що має бути не меншою за мінімальну, яка визначена робочою навчальною програмою з дисципліни і відповідає мінімальному значенню **оцінки Е**, а отже, **складає 111 балів**. Максимальна кількість балів, яку може набрати студент з дисципліни за поточну навчальну діяльність – 200 балів за шкалою ECTS.

Оцінювання результатів складання підсумкового контролю здійснюється за 200 бальною системою контролю знань, прийнятого в університеті та національною шкалою і відображаються у відповідних відомостях.

Оцінювання знань із дисципліни проводять за відповідною шкалою:

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
170-200	Відмінно	A	Відмінно (відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок)
155-169	Добре	B	Дуже добре (вище середнього рівня з кількома помилками)
140-154		C	Добре (в цілому правильне виконання з певною кількістю суттєвих помилок)
125-139	Задовільно	D	Задовільно (непогане, але зі значною кількістю недоліків)
111-124		E	Достатньо (виконання задовольняє мінімальним критеріям)
60-110	Незадовільно	Fx	Незадовільно (з можливістю повторного складання)
1-59		F	Незадовільно (з обов'язковим повторним вивченням дисципліни)

Під час оцінювання засвоєння кожної теми модуля студенту виставляються оцінки за 4-бальною (традиційною) шкалою та за 200-бальною шкалою з використанням прийнятих та затверджених критеріїв оцінювання для відповідної дисципліни. При цьому враховуються усі види робіт, передбачені методичною розробкою програми для вивчення теми. Студент повинен отримати оцінку з кожної теми. Виставлені за традиційною шкалою оцінки конвертуються у бали залежно від кількості тем у модулі.

Номер модуля кількість навчальних годин/кількість кредитів ECTS	Кількість змістових модулів, їх номери	Кількість оцінюваних практичних занять	Конвертація у бали традиційних оцінок					Мінімальна кількість балів
			Традиційні оцінки				Бали за виконання індивідуального завдання	
			"5"	"4"	"3"	"2"		
Модуль 1 90\3.0	1	10	19	15	11	0	10	111

Вага кожної теми у межах одного модуля в балах має бути однаковою, і визначатися кількістю тем у модулі. Форми оцінювання поточної навчальної діяльності мають бути стандартизованими і включати контроль теоретичної та практичної підготовки. Самостійну роботу студентів оцінюють під час поточного контролю на практичному занятті.

Загальне оцінювання модуля дисципліни.

Поточна успішність максимальна – 200 б. Тем практичних занять – 10	Диф.залик (ДЗ)
Змістовий модуль 1 –10 тем 1 тема – 19 балів Разом –190 балів Індивідуальна робота 10 балів	Диф.залик
РАЗОМ сума балів	200

13. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Для успішного оволодіння знаннями з дисципліни студентам пропонуються тематичні плани лекцій, практичних занять, самостійної роботи, індивідуальні завдання, методичні рекомендації по вивченню тем практичних занять, мультимедійний лекційний матеріал, опорні конспекти практичних занять, документальні фільми, рекомендована література.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ТА ЗАВДАНЬ ДЛЯ ПОТОЧНОГО І ПРОМІЖНОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ З ДИСЦИПЛІНИ:

1. Напишіть есе про взаємозв'язок психомоторики з іншими науковими дисциплінами, визначте її основні функції. Порівняйте психомоторику з іншими дисциплінами, такими як психологія, фізіологія та педагогіка.
2. Складіть план тренувальної програми для покращення рухової активності у людей різного віку. Включіть вправи для різних вікових груп, враховуючи їхні потреби та можливості.
Розробіть практичне заняття з використанням психомоторних вправ для поліпшення сприйняття зовнішніх сигналів у спілкуванні. Опишіть конкретні вправи та поясніть їхню ефективність.
3. Створіть візуальну класифікацію жестів та мімічних комплексів. Намалюйте або знайдіть ілюстрації, що відображають різні типи жестів і міміки.
4. Підготуйте доповідь про значення ідеомоторних актів та наслідки гіпокінезії та гіподинамії. Включіть приклади з реального життя та їхній вплив на здоров'я.
5. Складіть модель опорно-рухового апарату людини, включаючи центрально-нервові утворення, що беруть участь в управлінні рухами. Використовуйте схеми та діаграми для пояснення будови та функцій.
6. Проведіть експериментальне дослідження ролі мозочка і підкіркових ядер в управлінні рухами. Описуйте методику експерименту, результати та їх аналіз.
7. Розробіть навчальну презентацію про рівні побудови рухів за теорією М.О. Берштейна. Поясніть кожен рівень з прикладами.
8. Створіть інтерактивну модель рефлекторної дуги і рефлекторного кільця. Використовуйте програмне забезпечення для моделювання.
9. Проведіть дискусію на тему рефлекторної теорії І.П. Павлова та рухових рефлексів. Підготуйте аргументи для підтримки або заперечення теорії.
10. Розробіть інтегровану навчальну програму, яка пояснює поняття функціональної системи за П.К. Анохіним. Включіть практичні завдання для закріплення матеріалу.
11. Напишіть статтю про зв'язок довільного керування рухами з другою сигнальною системою. Використовуйте наукові джерела для підтримки ваших аргументів.
12. Розробіть методику дослідження рухових реакцій та її практичне застосування. Опишіть кроки методики та приклади її використання.
13. Підготуйте доповідь про моделюючі системи мозку і їх значення для психомоторики. Поясніть принципи моделювання та їх застосування.
14. Створіть тест для діагностики функціональних станів психомоторики у дітей. Опишіть критерії оцінки та інтерпретацію результатів.
15. Проведіть дослідження методів вивчення психомоторної активності та підготуйте звіт про їх ефективність. Використовуйте різні методи та порівняйте їхні результати.
16. Розробіть вправи для розвитку психомоторних якостей людини в різних умовах. Включіть вправи для різних професійних контекстів.
17. Підготуйте аналітичну статтю про координацію рухів і психомоторні здібності людини. Використовуйте дослідницькі дані для підтвердження висновків.
18. Розробіть програму для моніторингу психомоторного розвитку дітей в онтогенезі. Опишіть методи моніторингу та інтерпретацію даних.
19. Створіть інтерактивний семінар про статево-вікові відмінності в прояві психомоторики.

14. ПЕРЕЛІК НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна:

1. Терлецька Ю.М. Психомоторика і психомоторна депривація людини у площинах матеріалістичної та новітньої енергетичної концепції психіки і психічного// «Львівська політехніка». Випуск 12. Том 2. 2020. С 38-45.
2. Кушнір Ю.В., Оверчук В.А., Шпортун О.М. Вікова та спеціальна психологія: навчальний посібник. Вінниця: Центр оперативного друку «Документ Принт»., 2020. 384с.

3. Загальна психологія. Підручник / Скрипченко О.В., Долинська Л.В., Огороднійчук З.В. та ін. — Київ: Каравела, 2017. — 464 с.
4. Кайдалова Л. Г. Психологія спілкування : навч. Посіб. / Л. Г. Кайдалова, Л. В. Пляка, Н. В. Альохіна, В. С. Шаповалова. 2-ге вид., перероб. і допов. Харків : НФаУ, 2018. 140 с.
5. Кононець М.О. Психологія конфлікту: комплекс навчально-методичного забезпечення підготовки бакалаврів всіх спеціальностей./ Кононець М.О. Укл.:– К., НТУУ «КПІ ім. Ігоря Сікорського», 2017. 48 с.

Додаткова:

1. Варій М.Й. Псі-програми – знаряддя утворень і перетворень у психіці людини. Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology. V(62), Issue 142, 2017. Рр. 77–81
2. Онищенко І. М. Психологія фізичного виховання і спорту. К.: Вища школа, 2018. 156 с.
3. Психологія спорту: методичні вказівки до вивчення курсу / уклад. Р.А. Калениченко. – Київ: КНУБА, 2022. – 22 с.
4. Фізіологія : підручники для студентів вищих медичних навчальних закладів ІV рівня акредитації / В. Г. Шевчук [та ін.] ; за ред. В. Г. Шевчука. - Вид. 4-те. - Вінниця : Нова кн., 2018. - 447 с.
5. Фізична, реабілітаційна та спортивна медицина : Підручник для студентів і лікарів / За заг. ред. В. М. Сокрута. — Краматорськ: Каштан, 2019. — 480 с.
6. Egberdina-Józefa van der Hulst Клінічна неврологія і нейрофізіологія (A Clinician's Guide to Functional Neurological Disorder). Видавництво: Routledge: 2023. 614 с.

15. ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Сайт : <http://pidruchniki.com/>
2. Он лайн бібліотека: twirpx.com
3. Методологія науки – Fajr [Електронний ресурс]. – Режим доступу : sites.google.com/site/fajrru/Home/scientific.
4. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua>